

John Leerdam, Tweede Kamerlid PvdA: 'Cultuurbeleid is te sterk gericht op erfgoed'

Anita Twaalfhoven

'Het diversiteitsbeleid ligt van oudsher in het verlengde van welzijnswerk', zegt John Leerdam, Tweede Kamerlid voor de PvdA. 'De strekking daarvan is: *wij* komen *jullie* tegemoet en helpen je een stukje verder op de goede weg. Dat getuigt van een superieure houding en die invalshoek heeft geen recht gedaan aan de betekenis van kunst voor mensen met een biculturele achtergrond. Als je een positieve ontwikkeling op gang wilt brengen, moet je niet naar de zwakte, maar naar de kracht van mensen kijken.'

'In de samenleving zie je veel ondernemingszin bij mensen met een biculturele achtergrond', vervolgt hij. 'Turkse, Chinese of Surinaamse winkels, de restaurants die door diverse bevolkingsgroepen zijn opgezet: dat loopt allemaal als een trein. Ook veel innovatieve ontwikkelingen in het bedrijfsleven en het maatschappelijk leven zijn afkomstig uit China of India, met invloeden die onherroepelijk deel zijn gaan uitmaken van onze samenleving. De kunstwereld zou in deze interculturele en internationale ontwikkelingen een voorhoedefunctie moeten vervullen, maar loopt juist achter de feiten aan.'

Wat is daarvan de oorzaak? 'De cultuurnota is een bureaucratisch systeem waarbij veel en vooral nieuwe organisaties buiten de boot vallen. Op beleidsniveau zitten niet of nauwelijks mensen met een biculturele achtergrond; daar begint het probleem. Deskundigen in raden en commissies hebben op dit vlak geen netwerk, geen voeling met de samenleving en weten niet wat er werkelijk speelt. Daardoor draait het overwegend om oude tradities en ingeslepen gewoonten, niet om vernieuwing. Het cultuurbeleid is sterk gericht op erfgoed, in de brede zin van het woord. Maar op straat zie je inmiddels een totaal andere wereld.'

Het ministerie van OCW pleit in de beleidsbrief *Cultuur en diversiteit* van juni 2006 voor een inclusieve benadering, waarbij de bestaande instellingen zich op alle groeperingen in de samenleving moeten richten. Ziet hij dat als de juiste weg? 'Ik heb er een hard hoofd in of het gaat lukken. Ik heb staatssecretaris Medy van der Laan de afgelopen jaren steeds opnieuw gevraagd om een heldere, inhoudelijke visie over dit onderwerp. Maar ik zie geen duidelijke richtlijnen op basis waarvan de instellingen te werk kunnen gaan. Rick van der Ploeg was hierin veel voortvarender en keek ook verder dan zijn neus lang was, naar de actualiteit in de grote steden en de jongerencultuur.'

Anita Twaalfhoven

is redacteur van *Boekman* en stafmedewerker van de Boekmanstichting

Inspiratie uit buitenland

Hoe zou Leerdam het aanpakken als hij staatssecretaris van Cultuur was? 'Je kunt geen notitie maken voor diversiteit als je niet kijkt naar internationalisering. Diversiteitsbeleid hoort hand in hand te gaan met internationalisering. Ik ga vaak naar het buitenland om mij te laten inspireren. Ik denk bijvoorbeeld aan het New York Public Theatre, dat de slag naar Broadway heeft gemaakt en met culturele *cross-overs* een breed theaterpubliek trekt. In steden als New York of Londen is het vanzelfsprekend dat de kunstscene zowel intercultureel als internationaal georiënteerd is. In Nederland heeft een multicultureel kunstfestival nog steeds een andere status dan een internationaal kunstfestival. Het een wekt associaties met "allochtonen" en "integratie", het ander met "kunst van niveau".'

Diversiteitsbeleid staat of valt met de mensen die het beleid in de praktijk uitvoeren, vindt hij. 'Zolang je volgens "witte" normen en waarden blijft werken, sluit je niet goed aan bij allochtonen. En er zijn maar weinig mensen die snappen hoe dat écht zit.'

Wie begrijpen het wél? Leerdam noemt Eltje Bos, Ellen Alvarez, Paulette Smit, Mavis Carrilho, Soheila Najand, Maarten van Boven, Tanja Djadnanansingh. Wat is hun geheim? 'Zij kijken naar de dynamiek in de samenleving, de leefwereld van jongeren in de grote steden en naar de rol en de functie die nieuwe groepen kunnen krijgen. Maar als je niet met beide benen in die actualiteit staat, gaat het onherroepelijk mis.'

Zoals in het geval van de Phenix Foundation? 'Ik heb dat initiatief zelf mede op de kaart gezet, maar dan zetten ze daar vervolgens toch weer een persoon neer die niet over het juiste netwerk beschikt en zo'n organisatie moeilijk kan aansturen. Na twee jaar is de Phenix Foundation dan ook opgeheven.'

Heeft hij hogere verwachtingen van het Huis voor de Culturele Dialoog? 'Het is een van de verworvenheden van de afgelopen tijd. Maar ook hier zal het erom gaan spannen. Het is belangrijk om er ook de doelgroeporganisaties bij te betrekken. Het is een slechte ontwikkeling dat de overheid het werk van deze organisaties niet meer stimuleert. Zij moeten onevenredig hoog presteren om in aanmerking te komen voor subsidie. Ik spreek uit eigen ervaring, als artistiek directeur van Theater Cosmic in Amsterdam. Ik kan me herinneren dat de Raad voor Cultuur als reactie op ons beleidsplan met de kritiek kwam dat we te veel plannen hadden. Dat zeggen ze toch ook niet tegen een gezelschap als Toneelgroep Amsterdam? Bovendien is er door die plannen veel bereikt. Met voorstellingen als *O.J. Simpson* of *De koningin van Paramaribo* trokken we volle zalen, ook in het grote zalencircuit. Kijk naar een cabaretier als Najib Amhali of televisiemaker Jürgen Raymann, die indertijd de Cosmic Award hebben gewonnen. Hun grote succes laat zien dat er ook een heel andere tendens groeit.'

De associatie van 'allochtonen' met 'sociale achterstandspositie' is achterhaald, besluit hij. 'Ze studeren, maken carrière, kopen steeds vaker een huis en staan op allerlei treden van de maatschappelijke ladder. Zij gaan ook naar het concertgebouw of de opera.'